

PRIKAZ KRETANJA CENA SIROVINA, KRMNIH SMEŠA I ŽIVE VAGE STOKE U JUGOSLAVIJI ZA PERIOD JANUAR – JULI 1990. GODINE
Uvod

Preporučujemo čitaocima da ovaj izveštaj povežu s detaljnim izveštajem iz broja 11-12 1989. godine, gde smo prikazali kretanje cena sirovina, krmnih smeša i žive vage stoke počev od jula 1986. godine do januara 1990. godine. Protekli period karakterisalo je rapidno povećanje cena čak u toku jednog meseca u toj meri da se nisu mogle pratiti cene i cenovnici su morali biti korigovani svake nedelje. Taj neslavni period galopirajuće inflacije s posledicama i u industriji stočne hrane u ovom periodu (januar – juli 1990. godine) konačno je prošao zahvaljujući merama monetarne politike Saveznog izvršnog veća, tako da je ta okolnost omogućila smireniju atmosferu na našem tržištu stoke i stočne hrane.

Istina, pojavio se drugi fenomen: problem likvidnosti – naplativosti, koji sada zaokuplja naše proizvođače, dobavljače i kupce, gubi se vreme i energija na naplaćivanju dugova.

U daljem tekstu daćemo prikaz kretanja cena s indeksom u periodu januar – juli 1990. godine.

Kretanje cena komponenata za proizvodnju krmnih smeša

U tabeli 1 prikazano je kretanje cena komponenata za proizvodnju krmnih smeša s indeksom za period januar – juli 1990. godine, iz kojega možemo konstatovati da je od 27 osmatranih sirovina:

- isti nivo cena zadržalo 8 sirovina
- povećanje cena ostvareno kod 18 sirovina
- smanjenje cena ostvareno kod 6 sirovina.

Kretanje cena komponenata za proizvodnju krmnih smeša (d/kg)

Tabela 1

naziv sirovina	I/1990 d/kg	VII/1990 d/kg	indeks VII/90–I/90
1. kukuruz	2,00	2,00	1,00
2. pšenica II klase	1,50	1,80	1,20
3. ječam	1,90	1,90	1,00
4. zob – ovas	1,60	2,00	1,25
5. sirak	1,55	1,75	1,13
6. stočno brašno	0,90	1,80	2,00
7. sojino zrno – domaće	3,00	5,50	1,84
– uvozno	3,60	4,00	1,12
8. sojina sačma – domaća	4,20	4,20	1,00
– uvozna	3,20	3,50	1,10
9. suncokretova sačma	2,00	2,20	1,10
10. repičina sačma	1,80	1,80	1,00
11. stočni kvasac	10,00	11,70	1,17
12. kukuruzni gluten (50%)	4,00	5,20	1,30
13. lucerkino brašno I klasa	1,40	2,30	1,65
II klasa	1,25	2,10	1,68
III klasa	1,15	1,85	0,95
14. suvi repini rezanci	1,90	1,80	0,94
15. lucerkino seno	1,20	1,80	1,50
16. riblje brašno (64%)	8,00	7,00	0,88
17. mesno brašno (50%)	2,20	3,50	1,59
18. mesno-koštano brašno (40%)	2,00	3,00	1,50
19. mast za stočnu hranu	1,58	1,20	0,75
20. obrano mleko u prahu – uvozno	33,00	19,00	0,58
– domaće	34,00	31,00	0,92
21. sirutka u prahu	1,20	1,40	1,17
22. pivarske klice	1,80	1,80	1,00
23. stočna kreda	0,60	0,60	1,00
24. so	0,90	1,50	1,67
25. dikalcijev fosfat	0,80	0,80	1,00
26. melasa	0,80	0,80	1,00
27. šećer	8,50	7,00	0,83

Povećanje cena u ovom periodu je neznatno. Najveće je kod stočnog brašna, domaćeg sojinog zrna, lucerkinog brašna I i II klase i mesnog brašna.

Najveće smanjenje je ostvareno kod uvoznog mleka u prahu i masti. Isti nivo cena su zadržale sledeće sirovine: kukuruz, ječam, domaća sojina sačma (ali na visokom nivou), repičina sačma, pivarske klice, stočna kreda, dikalcijev fosfat i melasa.

Posle onog perioda rapidnog povećanja cena pod uticajem inflacije, ovo je vrlo povoljna okolnost koja omogućuje daleko ugodniju atmosferu za obavljanje proizvodnje.

Kretanje cena krmnih smeša

U tabeli 2 prikazano je kretanje cena krmnih smeša s indeksom za period januar – juli 1990. godine, iz kojeg se vidi da od 16 osmatranih kompletnih smeša:

- isti nivo cena nije zadržala nijedna smeša
- povećanje cena ostvareno je kod 4 smeše
- smanjenje cena ostvareno je kod 12 smeša.

Najveće povećanje, od 20 indeksnih poena ostvareno je kod smeša za ovce i jagnjad.

Najveća smanjenja su ostvarena kod predstartera i startera za prasad; ostala smanjenja su neznatna.

Iz prikaza kretanja cena gotovih krmnih smeša vidi se da industrija stočne hrane u ovih 6 meseci nije znatno povećala cene krmnih smeša (kod 4 povećanje, kod 12 smanjenje cena), dok je kod cena sirovina bilo veće povećanje cena (povećanje kod 18, a smanjenje kod 6 sirovina).

Kretanje cena stoke

U tabeli 3 prikazano je kretanje cena žive vage stoke s indeksom za period januar – juli 1990. godine, iz kojeg je vidljivo da od 14 osmatranih vrsta i kategorija stoke:

- isti nivo cena zadržale su 2 kategorije
- povećanje cena ostvareno je kod 8 kategorija
- smanjenje cena ostvareno je kod 4 kategorije žive vage stoke.

Povećanje cena najveće je kod tovnih svinja od 25 do 33 indeksna poena.

Najveće smanjenje cena ostvareno je kod jagnjadi, i to za 17 indeksnih poena. Isti nivo cena zadržale su izlučne krmače i konji.

Kretanje cena krmnih smeša

Tabela 2

naziv smeše	protein %	I/90 d/kg	VII/90 d/kg	indeks VII/90–I/90
I smeše za živinu				
1. brojler starter	22	4,30	4,10	0,95
2. brojler finišer	20	3,80	4,00	1,06
3. kokoši nesilje	18	3,40	3,60	1,06
4. priplodni pilići (0–4 nedelje)	19	3,80	3,70	0,98
5. priplodni pilići (0–18 nedelja)	18	3,60	3,50	0,98
II smeše za svinje				
6. predstarter za prasad	22	10,00	7,00	0,70
7. starter za prasad	20	6,00	4,20	0,70
8. tov svinja do 60 kg	15	3,40	3,10	0,92
9. tov svinja preko 60 kg	12	3,20	2,70	0,85
10. krmače	14	3,10	3,00	0,97
III smeše za goveda				
11. starter za goveda	18	3,60	3,20	0,89
12. tov goveda do 250 kg	14	2,90	2,70	0,94
13. krave	12	2,60	2,40	0,93
IV ostale smeše				
14. pastrmke (ribe)	42	7,10	6,90	0,98
15. ovce	13	2,50	3,00	1,20
16. jagnjad	15	2,80	3,20	1,15

Kretanje cena žive vage stoke

Tabela 3

vrsta stoke	I/90 d/kg	VII/90 d/kg	indeks VII/90-I/90
1. prasad do 25 kg	30,00	32,00	1,07
2. tovne svinje (90–110 kg) s farme	16,00	20,00	1,25
– iz kooperacije	14,00	18,50	1,33
3. telad – muška	31,00	36,00	1,17
– ženska	30,00	33,00	1,10
4. toвна goveda do 200 kg	25,00	26,50	1,06
5. toвна goveda do 500 kg – s farme	25,00	21,00	0,84
– iz kooperacije	22,00	19,50	0,89
6. krave izlučene iz priploda	14,00	16,00	1,15
7. krmače izlučene iz priploda	12,00	12,00	1,00
8. konji	18,00	18,00	1,00
9. ždrebad	30,00	28,00	0,94
10. jagnjad	40,00	33,00	0,83
11. brojleri	16,00	16,40	1,03

Zaključak

Uveli smo u praksu praćenje kretanja cena u intervalu od 6 meseci (svaki januar – juli), počev od jula 1986. godine.

U periodu od jula 1986. godine do januara 1990. godine iz tih izveštaja mogli smo da pratimo enormno povećanje cena kao rezultat galopirajuće inflacije. Praćeno je kretanje cena komponenata za proizvodnju krmnih smeša, cene kompletnih krmnih smeša i cene žive vage stoke, kojom prilikom je konstatovano stanje u svakoj grupi posebno, kao i međusobna zavisnost ovih grupa. Navedene cene su prosečne i odnose se na period od 25. XII – 5. I i 25. VI – 5. VII u svakoj osmatranoj godini.

Uzevši u obzir da se uzima prosečni nivo cena, da su one različite od lokacije tržišta, od kvaliteta i drugih faktora,

ipak predstavljaju najpribližniji nivo cena u tom momentu. Tako smo omogućili dokumentaciju i izvor podataka o kretanju cena iz ove tri oblasti.

Za razliku od prethodnog perioda, kretanje cena u periodu januar – juli 1990. godine pokazuje smirenje, zadržavanje cena na istom nivou, čak neznatnu pojavu pada, a povećanje – ukoliko ga je i bilo – nije veliko. Nadamo se da će se ovaj trend i dalje zadržati.

Dalje kretanje na planu realizacije programa privredne reforme u narednom periodu treba da reši problem likvidnosti koji nas sada muči. Konceptija je da se on neće rešavati primarnom emisijom, već reformom bankarskog sistema i selekcijom sposobnih visokoproduktivnih proizvođača, koji će moći da izdrže sirove zakone tržišne konkurencije.

M. Pavlović